

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

být statečným nebo se chytře schovat je ne-
snadné dilema. Stavět se na odpor, bránit zlu,
bojovat proti přesile, to jsou standardní součás-
ti národních mýtů. David a Goliáš, polská jízda
cválající s napřaženým kopím proti německým
tankům, francouzská garda, která se odmítla vzdát
na konci prohrané bitvy a padla na poli cti a slávy
(a je celkem jedno, zda generál Cambronne zařval
po výzvě ke kapitulaci „garda se nikdy nevzdá-
vá“ anebo „merde“), chorál Kdož sú boží bojovníci
zahánějící křižáky, moravské pluky bojující věrně
na Bílé hoře do konce... Historická tradice není vždy
úplně přesná, Cambronne bitvu u Waterloo přežil,
moravským plukům byla údajně po bitvě vyplacena
gáže, to však není moc důležité. Události se stávají
mýtem, aby nesly poselství – nevzdávej se. Je lepší
bojovat, než se vzdát. Anebo ne?

Začali jsme studovat dopad dlouhodobého
extrémního stresu – holocaustu – na ty, co jej pře-
žili, a na jejich potomky. Náhoda hrála velkou roli,
ve střední Evropě přežil jenom ten, kdo měl obrov-
skou dávku štěstí, ale když už štěstí měl, záleželo
i na osobnosti, odolnosti. Izraelská studie porovnála
přistěhovalce z Polska před válkou s těmi, kdo se při-
stěhovali po válce a vraždění zažili – druhá skupina
žila po válce déle než první (1). Řady studií ukazují, že

část přeživších trpí posttraumatickou stresovou po-
ruchou, jiná část však reagovala posttraumatickým
posílením (post-traumatic growth) – sociálních,
rodinných vztahů, optimizmu. Odpověď na otáz-
ku, zda klást odpor, bojovat, nebo zalézt do kouta
a doufat, že se zlé přezene, je – jak kdo a jak kdy.
Záleží na tom, kdo a jaký každý z nás jsme. Pokud
však cítíme, že máme klást odpor, bojujme.

Identifikace s historií, ať reálnou nebo mýtem,
je důležitá. Před pár lety jsem odolával velkému
tlaku, bránil jsem se provést, co jsem považoval
za nesprávné. Vytrval jsem, protože se na moji stra-
nu postavili s jednou výjimkou všichni na klinice,
kterých se to týkalo... a také jsem si vzpomněl, že
mí rodiče byli za války partyzány.

Jsou ovšem i jiné cesty. Švejk je také národním
mýtem. Na závěr tedy jiná bojová historka, na-
psal ji George Bernard Shaw. Nevím, zda jeho hru
Čokoládový hrdina v plném znění uvidíte, je dost
politicky nekorektní k našim balkánským přátelům.
Parafrázuji volně, viděl jsem ji hodně dávno. Během
jakési balkánské války zaútočil bulharský kapitán,
švarný hrdina, nesmyslně, se sebevražednou od-
vahou, na srbskou dělostřeleckou baterii – a dobyl
ji bez boje. Její velitel utekl, nemohl se bránit, pro-
tože v pouzdře na náboje nosil jenom švýcarskou

čokoládu – byl to vlastně nebojovný Švýcar, který
bral armádu jako zaměstnání a přilepšil se do války.
Schoval se v domě statkáře, u jeho krásné dcery,
shodou okolností snoubenky odvážného kapitána.
Nebudu popisovat všechny peripetie vznikající lásky
a žárlivosti, na konci se ovšem Švýcar loučí, protože
je chudý a nemůže poskytnout své (jejich) lásce to,
co bulharský kapitán. Dostane telegram, vrátí se
a požádá o slečninu ruku. Kapitán se opovrživě
zeptá, kolik že má Švýcar koní – on dvanáct, kolik
kočárů – on dva, kolik pokojů v domě – on deset...
Švýcar odpoví, že koní má osmdesát, kočárů dva-
cet, pokojů sto dvacet... „vy jste švýcarský císař?“
zeptá se ohromená matka – statkářka. „Ne,“ odpoví
Švýcar „jsem více, jsem svobodný občan... Zdědil
jsem hotel.“

Jsou tedy různá řešení dramatických situací.
Váženým čtenářům přeji, aby je mohli řešit jako
čokoládový hrdina.

Na vaše příspěvky se i s redakční radou těší

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc.
předseda redakční rady

1. Sagi-Schwartz A, Bakermans-Kranenburg MJ, Linn S, van
IJzendoorn MH. (2013) Against All Odds: Genocidal Trauma
Is Associated with Longer Life-Expectancy of the Survivors.
PLoS ONE 8(7): e69179. doi:10.1371/journal.pone.0069179.